

Historia parafii pw. Św. Bartłomieja w Polskich Łąkach

Nie jest znana dokładna data założenia parafii. Z archiwum wynika, że działo się to za czasów biskupa włocławskiego Abiena (Albertusa), przypuszczalnie około roku 1275-1285.

Za najbardziej prawdopodobną datę założenia parafii należy przyjąć rok 1277, kiedy to książę Mestwin II wyłączył ją z parafii światekowskiej. Źródła historyczne podają, iż w roku 1295 książę darował wieś „Łąkie” benedyktyńkom chełmińskim. Fundacja ta została uwieczniona stosownym napisem zamieszczonym na obrazie w kościele Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie: „Virginibus Mestwine sacris Łąkie sacraستی Vivat in aeternam nomen in orbe tuum anno 1295”.

Łąkiewska parafia jest wzmiankowana w spisie kolektorów świętopietrza z 1398 r., jednak już podczas wojen krzyżackich kościół popadł w całkowitą ruinę. Parafia straciła samodzielność i została włączona do obwodu parafii Poledno.

Archiwa kościelne wymieniają Łąkie (Launky), jako wieś należącą do parafii Poledno jeszcze w roku 1534. Po zajęciu tamtejszego kościoła przez innowierców, łąkiewska parafia została włączona do obwodu parafii Przysiersk.

W czasie reformacji wieś przeszła w ręce prywatne. Kościół nie spełniał żadnych funkcji sakralnych. Początkowo zamieniony w spichlerz, stopniowo uległ całkowitej ruinie.

Schyłek XVI wieku przynosi przełomowe wydarzenia w życiu łąkiewskiej parafii. Około roku 1584 Łąkie (Lankie) ponownie stają się samodzielną parafią, a na miejsce zrujnowanej świątyni powstaje nowa. Potwierdza ten fakt protokół sporządzony w związku z wizytacją delegata biskupiego w parafii Przysiersk. W aktach powizytacyjnych odnotowano relacje: „Różanna, Więckowo Małe i Bukowiec tymczasem do ich parafii przyłączone (tzn. Przysierska, przyp. autora), z dawna do Łąkiego należały, gdzie kościół od krzyżackich wojen rozwalony, wtenczas właśnie świeżo odbudowany”.

Nowy kościół wystawiony był staraniem kolatorów. Początkowo nie było proboszcza, a posługę duszpasterską pełnił zakonnik, franciszkanin konwentualny z Chełmna, Orłowski.

Łąkiewska parafia obejmowała: Polskie Łąki, Więckowo, Bukowiec, Gołuszyce, Korytowo i Różanno. Przynależność dekanalna- Gruczno. Funkcję dziekana pełnił

wówczas ks. Benedykt ze Żnina, a wikariuszem był ks. Wojciech z Łobzenicy. Patronat nad kościołem sprawowali dziedzice Łąkiego- Kalkstein, Pawłowski oraz Łącki.

Wieś ponownie przeszła na własność benedyktynek chełmińskich w roku 1616.

Przyczyniła się głównie do tego ksieni chełmińska Magdalena Mortęska.

Informacje dotyczące łąkiewskiej parafii z połowy XVII wieku zawierają akta wizytacji biskupiej bp. Alberta Gniewosza (1649 r.).

Posługę kapłańską sprawował wówczas frater Orłowski a zasięg terytorialny parafii obejmował osady: Polskie Łąki (Lankie), Więckowo (Wienckowo), Różanna (Rozanna), Gołuszyce (Golusice), Korytowo (Koritowo).

Kolejne zmiany w obrębie terytorialnym parafii następują w połowie XVIII w.

Potwierdza ten fakt wizytacja biskupa Klińskiego z dnia 22.06.1746. W jej skład wchodziły: Łąkie, Rozanna, Stążki, Gołuszyce, Łaszewo i Branica. Proboszczem parafii był ks. Jan Hypowski, który, jak zapisano : „spełnia swe obowiązki dobrze, głosi kazania, odprawia nabożeństwa. Chrzty w domach prywatnych udziela tylko w ostateczności. Prowadzi księgę dochodów i rozchodów”.

Na temat kościoła napisano m.in., że jest to mały, drewniany budynek z ceglanymi stopniami prowadzącymi do ołtarza głównego.

Dnia 28.04.1686 r. z upoważnienia biskupa kujawskiego i pomorskiego Bonawentury Madalińskiego przeprowadzono kolejną wizytację. W aktach powizytacyjnych wymienia się drewniany kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła, chociaż, jak zaznacza protokolant- brak jest konsekracji. Nie było odrębnej kaplicy chrzcielnej. Do kościoła dobudowana dzwonnica z dwoma dzwonami, bez wieży. Nie uszło uwadze wizytatora, że spichrze wypełnione były zbożem oraz owocami roślin strączkowych, a wokół panował przykładowy porządek. Bez zmian pozostał obwód parafialny.

Poza obrębem dzisiejszej parafii pozostawały nadal wsie: Łaszewo, należące wówczas do parafii Serock, Gawroniec, należący do Przysierska, a Stążki (Stąszki) do Świekatowa.

Schyłek XVIII wieku obfitował w szczególne wydarzenia w dziejach łąkiewskiej parafii. W tym czasie powstaje nowy (trzeci od założenia parafii) kościół. W księgach wizytacyjnych odnotowano zmiany w obwodzie : Łąki, Korytowo, Różanna, Stążki, Gołuszyce, Więckówko, folwark Grabowiec i Branica. Biskup delegat stwierdził, że: „we wsi Łąki jest drewniany kościół p.w. św. Bartłomieja zbudowany sprzed 40 laty”. Nie ma pewności co do przyczyny powstania nowej świątyni (około 1740 r.). Być może poprzedni, ponad 150 letni kościół nie nadawał się do dalszego remontu.

Ówczesny kościół zbudowano pod patronatem proboszcza gruczańskiego, Kacpra Pierchalskiego. Pleban ten zarządzał parafią Łąki wraz z benedyktami chełmińskimi. Dokumentacja kościelna stwierdza, że świątynia nie została konsekrowana a jedynie poświęcona. Odpust związany był z miejscowym bractwem. Nie posiadano osobnych prebend, beneficjów. Od roku 1753 funkcjonowała formacja zwana „Bractwem modlących się za dusze czyścicowe”.

Podczas biskupiej wizyty nie było plebana. Parafie (po odejściu ks. Jana Kręciszewskiego do Jezewa) oddano w zarząd dziekanowi świeckiemu, a jednocześnie proboszczowi Przysierska, ks. Antoniemu Bartholtzowi. Sprawował on duszpasterską pieczę przez posługę wikariuszy i pomocników. Jednym z pomocników był zakonnik franciszkański Stefan Idziński. Mimo braku szkoły dzieci pobierały naukę a miejscowym nauczycielem był miejscowy organista.

Na terenie parafii mieszkało wówczas 300 katolików, 129 protestantów oraz 2 żydów. Prawdopodobnie znajdowały się kaplice protestanckie, ale do dzisiejszych czasów nie przetrwała żadna z nich.

Po sekularyzacji w roku 1821, rząd pruski odebrał Łąki benedyktynom i wydał na własność (za odpowiednią rentą) osadnikom. Wówczas parafie przyłączono do kościoła w Przysiersku (także dekanat świecki). Stan ten trwał do roku 1862. System parafialny przywrócono ponownie 18 kwietnia 1862 r. Działania mające na celu wtórne usamodzielnienie parafii zaowocowały podjęciem decyzji o budowie obecnego kościoła. Wybudowano go w latach 1864-1865, a kolatorem był biskup chełmiński oraz rząd.

Niektórzy historycy podają, że poświęcenia kościoła p.w. św. Bartłomieja, dokonał ks. Dziekan Steinigke, dnia 28 czerwca 1865 r. Nie wszyscy jednak są co do tej daty zgodni. Posługę duszpasterską pełnił proboszcz Przysierska, ks. Paweł Jankowski. Prawdopodobnie pierwszym samodzielnym proboszczem obecnego kościoła był ks. Alojzy Repiński. Obwód parafialny tworzyły następujące miejscowości: Polskie Łąki, Gawroniec, Korytowo, Tuszyńki, Różanna, Stanisławie, Stążki, Gołuszyce oraz Branica.

Podczas okupacji hitlerowskiej życie parafialne uległo poważnym zmianom. Szczególnie boleśnie przyjęto nakaz wprowadzenia języka niemieckiego do liturgii. Dotyczyło to także spowiedzi św. Tragiczny los dotknął już na początku wojny pracujących w parafii kapłanów: ks. Proboszcza Alojzego Repińskiego oraz ks. Wikariusza W. Meggera. Obaj księża wraz z grupą 18 parafian zostali aresztowani w październiku 1939 r. Niektórzy aresztowani po pewnym czasie wrócili do rodzin, pozostali, w tym księża, zostali zamordowani w Mniszku.

Budynek kościoła podczas działań wojennych nie uległ zniszczeniu. Bezpośrednio po

II wojnie światowej przystąpiono do odbudowy życia parafialnego. Początkowo nie wprowadzono regularnej katechizacji. Kronikarz korytowskiej szkoły powszechnej odnotował, że katecheza szkolna rozpoczęła się w roku szkolnym 1949/1950. Zgodnie z rozporządzeniem władz oświatowych od następnego roku szkolnego zawieszono nauczanie religii w szkole. Lata 1952-1956 to okres katechizacji organizowanej w kościele.

Katechetą był proboszcz parafii. Nauczaniem religii objęto przede wszystkim dzieci przygotowujące się do I Komunii św. W latach 1955-1961 nauka religii ponownie odbywała się w szkole. Katechetami byli kolejni proboszczowie: ks. Bolesław Łosiński, ks. Józef Knyba. Na mocy ustawy rządowej z dn. 15.07.1961 r. „o świeckim charakterze szkół” powrócono do katechezy parafialnej.

Stopniowo wprowadzono do liturgii oraz katechezy ustalenia podjęte na Soborze Watykańskim II. Szczególnie dotyczyło to stosowania języka polskiego w liturgii oraz zmiany programu katechizacji.

Przemiany społeczno-polityczne umożliwiły powrót nauki religii do szkół z dniem 1 września 1990 r. Działające na terenie parafii szkoły podstawowe w Korytowie i w Różannie przejęły obowiązek nauczania religii w wymiarze dwóch godzin tygodniowo dla każdego oddziału klasowego.

Początkowo katechizował proboszcz parafii ks. Zygmunt Kowalski, ale po roku misję przejęły katechetki świeckie i ten stan utrzymuje się do dzisiaj.

KP

Dziękuję ks. Romualdowi Demskiemu za udostępnione dokumenty